

NSZZ „Solidarność”

**wobec nowych wyzwań
od roku 1989**

WIESŁAWA KOZEK

NSZZ „Solidarność”

**wobec nowych wyzwań
od roku 1989**

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2020

Recenzenci: prof. dr hab. Juliusz Gardawski
dr hab. Jan Skórzyński

Redakcja i korekta: Anna Łagodzka

Projekt okładki: Maryna Wiśniewska

Copyright © 2020 by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa

Publikacja dofinansowana przez Instytut Socjologii Uniwersytetu
Warszawskiego

ISBN 978-83-66470-37-8

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa
tel./faks: 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (Stanisław Beczek)
Druk: www.druk-24h.com.pl

Spis treści

Wprowadzenie	7
Plan analizy	9
Interpretacje fenomenu „Solidarności” z wczesnych lat 80.	10
Poglądy na przemiany NSZZ „Solidarność”	13
Ramy analizy	17
Metoda badawcza	21
Podziękowania	31
1. Zmiany instytucjonalnego wzorca działania	33
Trajektoria instytucjonalna	33
Faza pierwsza: ruch społeczny i związek zawodowy w jednym	37
Faza druga: <i>spiritus movens</i> sojuszu partii politycznych	53
Faza trzecia: związek zawodowy wywierający wpływ polityczny	55
„Solidarność” obecnie jako organizacja	59
Sens instytucjonalnej trajektorii	63
2. Katolicyzm jako podstawa normatywna Związku	64
Katolicyzm ludowy pierwszej „Solidarności”	67
Kościół opoką „Solidarności” w latach 80.	71
Znaczenie działań i nauczania Jana Pawła II dla ewolucji „Solidarności”	76
W kierunku katolickiego związku zawodowego	84
Relacje między „Solidarnością” a Kościołem katolickim i katolikami w Polsce	87
Katolicka deklaracja: korzyści i ograniczenia	92
Podsumowanie	94
3. Antykomunizm „Solidarności” i jego konsekwencje	97
Precz z komuną, czyli ustalenia terminologiczne	97
Antykomunizm jako część dziedzictwa „Solidarności”	101
Programowy antykomunizm	102
Spory wokół okrągłego stołu – zarzut kolaboracji z obozem postkomunistycznym	107
Kwestia uwłaszczającej się nomenklatury postkomunistycznej	108
Tajna policja, współpracownicy i donosicielstwo	113
Lustracja i dekomunizacja	116
Lustracja i dekomunizacja z perspektywy „Solidarności”	117
Lustracja i dekomunizacja w Związku	120
Mentalne dziedzictwo komunizmu: <i>homo sovieticus</i> ?	121
Stosunek „Solidarności” do OPZZ	124
Stosunek do SLD (SdRP)	126
Miejsce „Solidarności” w rozłamie socjopolitycznym	129
Antykomunizm zaspokojony?	130

4. Zabieganie o ustrój pracy	131
„Pas transmisyjny” jako model wyjściowy	132
Pożądaný przez „Solidarność” model stosunków pracy	134
Wolności związkowe	137
Reprezentatywność związków zawodowych	142
Organizacje pracodawców jako vis-à-vis Związku	148
Rozstrzyganie sporów zbiorowych i prawo do strajku	151
Układy zbiorowe pracy	156
Partycypacja pracownicza	161
Własność pracownicza	166
Trójstronność stosunków pracy	168
Model gospodarki a społeczny ustrój pracy	171
Dwa ciosy	179
Stan interesów społecznych	182
Podsumowanie	186
Zakończenie	188
Bibliografia	193
Indeks nazwisk	207